

СЛУ

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА

3682 СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА СРМ
91001 - СКОПЈЕ, п. факс 51

ЈА

„Службен весник на СРМ“ излегува по потреба. Рок за рекламации 15 дена, Огласи според тарифата.

Среда, 12 ноември 1986

Скопје

Број 40

Год. XLII

Претплатата за 1986 година изнесува 5.800 динари. Овој број чини 150 дин. Жиро сметка 40100-603-12498

643.

Програмата за мерките и активностите за остварување на политиката за вработување во СР Македонија од 1986 до 1990 година поаѓа од фактот дека невработеноста претставува тежок и сложен економски, социјален и политички проблем, особено во овој момент кога невработеноста во Републиката добива загрижувачки димензии. Таа поаѓа од научните сознанија за цврстата меѓусебна поврзаност на невработеноста, односно невработеноста и стопанскиот раст, бидејќи тоа се два паралелни и тесно поврзани процеси. Поголемото работно ангажирање на невработените би имало за резултат активирање на големите неискористени трудови потенцијали, како и капацитети со што ќе се обезбеди зголемување на општествениот производ и забрзување на стопанскиот раст.

Вработувањето во здружениот труд ќе се остварува според планираниот стопански раст, како задача на вкупниот општествено-економски развој и како приоритетна цел. Програмата за остварување на политиката за вработување, ќе се остварува како програма за развој, а тоа значи како програма за отворање на нови работни места. Оваа програма и покрај ограничените материјални можности на Републиката, а особено инвестиционите средства ќе се остварува, пред сè, со потпирање на сопствените сили.

Програмата го респектира и уважува значењето на капитално интензивната ориентација на поедини сектори од нашето стопанство, но во овој петгодишен период поаѓа од диференциран пристап при таквата ориентација.

Токму затоа стратегијата во развојот, пред сè, треба да се ориентира кон довршување на изградбата на започнатите капитално интензивни објекти со селективен пристап во динамиката на нивната изградба. Исто така и во постојните гранки кои по својот карактер и технологија не се во можност да бидат насочени кон извоз, да се задржи нивната работно интензивна ориентација и постапно да се врши нивна преориентација кон нови модерни, но исто така и трудово интензивни технологии. Стратегијата на развојот треба да се заснова на искористување на поволната квалификациона структура на вработените, инсталираните капацитети и природните компаративни предности во Републиката, а во тие рамки и на активирање, односно работно ангажирање на невработените млади стручни кадри.

Програмите за развој на организациите на здружениот труд, а во тие рамки и програмите за вработување, треба да поаѓаат од тоа дека уставното право на работа не може да остане монопол на вработените. Тоа право им припаѓа и на оние кои се невработени. Затоа, Програмата поаѓа од должноста на вработените да создаваат услови за вработување со што невработените што побргу ќе бидат во можност да ги користат уставните права, кои вработените веќе ги оствариле. Одговорноста на вработените за вработување на невработените не може да биде вербална и декларативна, туку мора да биде конкретно планирана, со што и ќе се гарантира дека таа обврска ќе се оствари со отворање на одреден

број нови работни места, односно ќе се обезбеди потребна акумулација за отворање нови работни места во други организации на здружениот труд.

Потребно е да се изнајдат форми и начини на политиката за вработување, непосредно влијание да имаат и невработените лица, младина, синдикатот и другите општествено-политички организации, општините, научните и стручните организации и друго.

Програмата за вработување мора да биде заснована и на активирање и рационално општествено искористување на личниот труд и средствата на граѓаните, а особено паричните средства, изградената инфраструктура во лична сопственост (деловни простории, нерационално искористени станбени простории во индивидуалните станбени згради, помошни простории и друго), средствата за работа и земјата кои се наоѓаат во лична и приватна сопственост на граѓаните. Уставното право на работа треба да се остварува како право и обврска за активирање на личниот труд со сите материјални претпоставки со кои граѓаните располагаат. Не е спротивно на природата на социјалистичките самоуправни производни односи и нивниот општествен карактер, невработеноста, а со тоа и развојот на вкупната материјална основа на здружениот труд, да се остварува со продуктивно активирање на личниот труд и средствата во сопственост на граѓаните како составен дел на единствениот систем на здружениот труд. Заради тоа во програмите за вработување за остварување на правото на работа мора да се има предвид како материјалната основа на здружениот труд, така и материјалната основа на граѓаните.

Политиката за вработување во малото стопанство и индивидуалното земјоделство треба да се остварува како интегрален дел на здружениот труд и како трајна потреба на вкупниот стопански и општествен развој. Тоа ќе придонесе да се изврши корекција на структурните диспропорции на нашето стопанство и ќе обезбеди зголемено вработување.

Состојбата со невработеноста укажува на потребата вработувањето во Републиката во овој плански период да биде приоритетна цел и задача на вкупниот општествено-економски развој. Успешното разрешување на овој проблем и остварувањето на целите на политиката за вработеноста може да бидат остварени само преку конкретно, максимално и синхронизирано дејствување на сите општествени субјекти во Републиката. Стратегијата на политиката на општествено-економскиот развој на Републиката во овој период насочена на развојот на стопанството во целина, вработувањето, образованието на кадри, подвижноста на работната сила, развојот на малото стопанство и земјоделството и друго, мора да обезбеди целосна меѓусебна усогласеност.

Носители на Програмата за вработување треба да бидат организациите на здружениот труд преку програмите за развој во кои како интегрален дел ќе го планираат развојот на малото стопанство, индивидуалното земјоделско производство и други облици на извршување на општествено корисен труд со средства во лична сопственост на граѓаните.

Врз основа на овие програмски определби се оценува дека, како вкупен работен потенцијал во СРМ во периодот од 1986 до 1990 година, ќе се ја-

ват околу 240 илјади лица кои ќе бараат вработување, вклучувајќи го тука и бројот на невработените лица на крајот од 1985 година од 135,8 илјади лица. Со зголемување на вработеноста во општествениот сектор за 2,5% просечно годишно, со природна замена на вработените, со вработување во областа на личниот труд, со вработувањето во другите социјалистички републики и социјалистички автономни покраини и во странство, се оценува дека до крајот на планскиот период ќе можат да се вработат најмалку околу 121 илјади лица. Тоа значи дека вработувањето на другите 120 илјади лица кои ќе бидат евидентирани како невработени, ќе зависи од оптималноста на остварувањето на можностите на вработувањето што ги нуди оваа програма.

Во рамките на Програмата за вработување сопствен придонес во создавањето на дополнителна материјална основа ќе дадат и работните луѓе и граѓаните кои преку јавен заем за вработување, врз основа на заемот и солидарност, заедно со средства од други извори (тековна акумулација на организациите на здружениот труд, банкарски средства, ФНП, РНФП и друго) ќе создадат можност за продуктивно вработување на околу 20.000 лица, првенство во работно-интензивни и пропульзивни објекти со најмалку двосменско работење. На тој начин просечната годишна стапка на пораст на вработеноста од планираната 2,5% ќе се зголеми на 3,2%, што ќе обезбеди вработување на околу 141 илјади лица, а нивото на вработеноста во општествениот сектор би изнесувал околу 575 илјади и во терцијалните дејности на индивидуалниот сектор околу 35 илјади.

Целите на политиката за вработување во Републиката се изразени преку преземање мерки и активности за создавање на општествено-економски услови за остварување на правото на работа на граѓаните и обезбедување рационално и продуктивно вработување на работоспособното население, така што до крајот на 1990 година да се започне постепено намалување на бројот на невработените, до постигнување на полна економска оправданост и вработеност како цел на долгорочниот развој.

Имајќи предвид дека основни носители на развојот, а со тоа и на вработувањето со организациите на здружениот труд, општините, општествено-политичките организации и другите општествени субјекти, нивна основна и приоритетна задача е во согласност со своите права, обврски и надлежности да ги преземат сите договорни мерки со развојните документи и оваа програма и да обезбедат поголемо продуктивно вработување и работно ангажирање на работоспособното население.

Републиката и општините во рамките на општественото планирање треба да ги согледаат сите човечки и материјални потенцијали и согласно со своите услови да изработат акциони програми за остварување на политиката за вработување и работно ангажирање на населението, во функција на општествено-економскиот развој и економската стабилизација, пред сè, за остварување на структурните промени во стопанството, зголемување на продуктивноста на трудот и воопшто ефикасноста на стопанисувањето.

Тргувајќи од актуелноста на проблемите на невработеноста, а врз основа на точка 8 став 2 од Резолуцијата за политиката на остварување на Општествениот план на Социјалистичка Република Македонија за периодот од 1986 до 1990 година во 1986 година („Службен весник на СРМ“ бр. 43/85), Собранието на Социјалистичка Република Македонија, на седницата на Соборот на здружениот труд, одржана на 24 октомври 1986 година, донесе

ПРОГРАМА

ЗА МЕРКИ И АКТИВНОСТИ ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПОЛИТИКАТА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ ВО ПЕРИОДОТ ОД 1986 ДО 1990 ГОДИНА

1. МОЖНОСТИ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

Вработувањето ќе се остварува преку следниве можности:

1. Зголемување на степенот на користењето на капацитетите

Ниското ниво на користењето на капацитетите и се покусиот економски век на опремата, налагаат искористување на огромните производни резерви кои се наоѓаат, пред сè, во недоволно искористените производни капацитети. Со нивното искористување, а особено со нивното стабилизирање преку отстранување на тесни грла во производството ќе се овозможи значајно зголемување на вработеноста со минимални материјални вложувања. Со тоа ќе се зголеми продуктивноста на трудот и вкупната економичност на работењето.

Оствареното во однос на можното производство во индустријата и рударството во Републиката е меѓу најниските во земјата. Значајни можности за зголемување на производството, а со тоа за доближување до можното, постојат во сите гранки на индустријата, но тие особено се изразени во производството на руда и обоени метали, производството и преработката на обоени метали, производството и преработката на неметали, металопреработувачката индустрија, машиноградбата, производството на бичена граѓа и плочи, производството на финални производи од дрво, производството на текстилни ткаенини и предива, производството на готови текстилни производи, производството на кожни обувки и галантерија, производството и преработката на тутун и производството и преработката на сточарски и земјоделски производи.

Со оглед на тоа дека овие гранки учествуваат во создавањето на општествениот производ во областа на индустријата и рударството со 51,5%, а со бројот на вработените со 57,2%, зголемувањето на користењето на капацитетите до можното ниво ќе создаде значителен пораст на општествениот производ во индустријата и рударството, а со тоа и значајно зголемување на вработеноста.

2. Воведување на работа во повеќе смени

Воведувањето на повеќе смени е објективно најголемата можност за обезбедување на нови вработувања, бидејќи се постигнува зголемување на вработеноста без дополнителни материјални вложувања и со тоа истовремено се постигнува намалување на фиксните трошоци на работењето како последица на продолжување на погонското време, значително пониска цена на чинење по единица производ и помала продажна цена, што овозможува ширење на пазарот и зголемување на конкурентската способност на организациите на здружениот труд на домашниот и странскиот пазар.

Со зголемување на бројот на производните смени во индустријата и рударството од 1,53 на најмалку две смени би се создала можност, исто така, за намалување на скриена невработеност. Ако се има предвид дека во 1983 година во индустријата и рударството во Републиката во една смена работеле 52.149 работници (37,7%), во две смени 49.006 работници (35,4%), а во три смени 30.055 работници (21,7%), може да се заклучи дека со зголемување на користењето на капацитетите и зголемување на смените и бројот на работниците во втора и трета смена за 40%, би се вработиле најмалку 30.000 работници.

Изнесените констатации и можности под 1 и 2 упатуваат на потребата од неопходноста и обврската од преземање мерки и активности во сите организации на здружениот труд да се изврши преиспитува-

ње на степенот на искористеноста на производните капацитети и во согласност со потребите и можностите да се изработат програми за нивно искористување, вклучувајќи ја и можноста и мобилизираните средства и опрема да им се доверуваат на работните луѓе што имаат интерес рационално да ги употребат. Во склопот на програмата да бидат содржани и можностите за воведување на повеќе сменско работење. Тоа особено е карактеристично за организациите за чие производство е обезбеден пазар кое е наменето за извоз и во кое се користат домашни сировини и знаења.

Со селективни и стимулативни мерки во економската политика треба да се настојува да се стимулира воведување на работа во повеќе смени (ослободување од данок на доход на организацијата и од одредени придонеси, зголемени лични доходи над ниво од групацијата и друго).

3. Скратување на работното време

Сè поголемата модернизација и усовршување на процесот на трудот, неминовно води кон скратување на работното време со што покрај заштитниот карактер се обезбедува масата на расположливото работно време да биде распределена меѓу поголем број работници, што има за последица зголемување на бројот на вработените. Во таа смисла организациите на здружениот труд треба да преземат посебни мерки и активности и да изготват и утврдат програми за скратување на работното време на работите и работните задачи што се вршат под тешки и за здравјето на работниците штетни услови, вклучувајќи ја и работата во смени, што би било во функција на зголемување на продуктивноста на трудот и зголемување на вработеноста.

Ако се тргне од податоците дека 30% од организациите работат во трисменска работа со околу 30 илјади работници, скратувањето на работното време на 36 часа неделно би овозможило вработување на околу 5—6 илјади работници.

4. Побрзо завршување на започнатите и изградба на нови капацитети

Со оглед на ограничените инвестициони можности во овој плански период неопходна е потребата организациите на здружениот труд да водат таква селективна инвестициона политика со која ќе обезбедат побрзо завршување на веќе започнатите инвестициони објекти.

Со тоа ќе се обезбеди поекономична употреба на скромните инвестициони средства и побрзо вработување, а со тоа и искористување како на вложените средства, така и на работниот потенцијал на невработените.

Преку инвестиционата политика треба да се создаде можност за поголеми вработувања по пат на побрз развој на работно интензивните, производствените и економските оправдани капацитети, првенствено во подрачјата со висока невработеност и со одбирање на оптимална технологија во согласност со потребите и можностите за вработување во конкретната средина. Инвестиционата политика треба да ја стимулира и следи дисперзијата на помали производни погони во неразвиените подрачја и селските населби, каде што постојат сировински и други услови и работна сила. Дисперзијата на помали погони во руралните центри ќе даде економски и социјални ефекти и ќе го намали растот на невработеноста, бидејќи ќе го задржи населението на село каде што веќе се решени станбените и други услови за живеење. Така ќе се создадат услови за развој на селото и за намалување на разликите во начинот на живеење во селото и градот и ќе се забави стихискиот раст на градските населби. Исто така ќе се забрза и вработувањето со значително помал обем на вложување и други општествени трошоци. Ова е од особено значење за развојот на земјоделството и за развојот на капацитетите за преработка на зем-

јоделски производи. Во таа смисла треба поорганизирано и поосмислено да се насочуваат и користат средствата од ФНП и РНФП.

Неопходно е да се обезбедат и користат можностите за поголемо здружување на трудот и средствата, во рамките на земјата и Републиката и заеднички вложувања, особено за дополнување на асортиманот на производите, кооперантските и други форми на соработка и слично. Се цени дека врз овие основи во петгодишниот период ќе се создадат услови за вработување на околу 20 илјади работници.

5. Проширување, модернизација и реконструкција на постојните капацитети

Најоптимално користење на производните инвестиции и најмала цена на чинење на ново работно место, а со тоа и поголема можност за вработување, можат да се постигнат со проширување, модернизација и реконструкција на постојните капацитети. На овој начин ќе се постигне и целосно искористување на инвестициите во инфраструктурата, како и заштита на обработливото земјоделско земјиште.

Со оваа програмска ориентација истовремено ќе се создаде и можност за неопходни структурни промени во стопанството и воведување на модерни технологии и на нови производни програми. Тоа ќе овозможи диверзификација на производството во областа на индустријата како целина, а во многу организации на здружениот труд ќе се дополнат производните програми со повисок степен на обработка, ќе се прошири асортиманот на производството, со што и постапно ќе се остварува политиката на техничко-технолошкиот напредок и супституција на увозот. Сето тоа ќе услови ангажирање на поголем број работници.

Обезбедување на можност за поголема вработеност со проширување, модернизацијата и реконструкцијата на постојните капацитети да се остварува преку вложување во средства на трудот и со искористување на веќе изградената инфраструктура (неискористени работни простории, водоводни и електрични инсталации и користење на објекти кои не се економски ефектуирани). Исто така, инвестициите во административни и други непродуктивни објекти треба да се сведат на неопходен минимум.

6. Прибирање средства од граѓаните за проширување на материјалната основа на трудот на организациите на здружениот труд

Во изминатиот период проширувањето на материјалната основа на трудот, пред сè, се остваруваше од акумулацијата на организациите на здружениот труд и од средствата што се обезбедуваат од кредити во земјата и странство. Бидејќи овие можности се крајно лимитирани неопходно е во наредниот период заштедените средства на граѓаните, дознаките на вработените на привремена работа во странство и другите средства на граѓаните да се насочат во производните текови на општествениот сектор и со тоа да се овозможи унапредување и зголемување на производството, давање услуги, воведување современа технологија, создавање услови за проширување на работењето, а со тоа и за нови вработувања.

Заради искористување на огромните финансиски средства и создавање општествена клима за вложување на дел од средствата на граѓаните за обезбедување работни места, неопходно е да се надминат идеолошките предрасуди дека со тоа се стекнуваат погодности што се спротивни на Уставот. Притоа треба да се поаѓа од општествената определба дека вложувањето на средствата на граѓаните во проширување на материјалната основа на организациите е општествено најполезна употреба на овие средства, наспроти практиката тие да се користат во непроизводните инвестиции и лична потрошувачка, кои не се во согласност со сегашните развојни потреби на Републиката. Со ангажирањето на средствата од граѓаните за проширување на материјалната основа на трудот се создаваат поповолни услови за остварување на правото на работа, не само

на граѓаните од кои ќе се прибираат средства, туку и на други невработени, бидејќи со тие средства се создаваат услови за нови вработувања.

Организациите на здружениот труд треба да ги искористат можностите што ги дава Законот за прибирање на средства од граѓаните за проширување на материјалната основа на организациите на здружениот труд и со посебни програми и дополнувања на самоуправните општи акти да создадат можност за прибирање на средства од граѓаните за проширување на своите материјални можности и создавање услови за нови вработувања.

Имајќи го предвид бројот на работниците на привремена работа во странство и големиот износ на штедните влогови на нашите граѓани, се чени дека со поорганизиран пристап кон користење на оваа можност во петгодишниот период можат да се создадат услови за вработување на околу 4 илјади работници по овој основ.

7. Унапредување и развој на малото стопанство

Развојот на малото стопанство во Републиката е од стратешко значење за стопанскиот развој, а во тие рамки и за вработувањето. Со неговиот развој од една страна ќе се надмине сегашната неповолна структура на стопанството која е еднострана, во која поделбата на трудот е неразвиена, асортиманот на производите стеснет, трошоците на производството се високи, не е задоволен голем број потреби на граѓаните и низок е степенот на искористеноста на личните средства за инвестиции, а од друга страна, ќе се искористи човечкиот и друг неискористен потенцијал, со што ќе се обезбеди и вработување на голем број невработени лица.

Малото стопанство треба да се развива со градба на мали производни капацитети, со специјализација на производство и кооперација, поцелосно и порационално користење на постојните и нови капацитети врз домашни сировини, капацитетите за производство на производи во мали серии или по порачка, производство на разновидна стока за широка потрошувачка, како и зголемување и развој на услугите (одржување и поправка на трајните потрошни добра на населението и на станбено-комуналните објекти).

Истовремено, развојот на малото стопанство мора рамноправно да се заснива и на развојот на дејностите со личен труд и средства во сопственост на граѓаните, со отворање нови самостојни занаетчиски дуќани, договорни организации на здружениот труд, здружување на самостојните занаетчи и работните луѓе во занаетчиски задруги и нивна соработка со организациите на здружениот труд со различни форми на кооперација и други видови деловна соработка. Заради тоа треба да се надминат присутните догматско-бироократски односи и сфаќања за малото стопанство и страв од богатство, особено на развојот и омасовувањето на работата со личен труд и средства во сопственост на граѓаните. Поголемите организации треба да пројават интерес и да имаат активен однос со малото стопанство како од општествениот сектор, така и со малото стопанство што се заснива на средства и трудот на граѓаните.

Со развојот на малото стопанство се создаваат можности за креирање на нови производи и услуги, за освојување на нови технологии и развој на нови дејности, но пред сè ангажирање на квалификуваните невработени лица, со што ќе се искористи нивниот творечки потенцијал и инвентивност.

Голем придонес кон развојот на малото стопанство може да даде и организираното ангажирање на материјалниот и стручен потенцијал на нашите работници на привремена работа во странство, за што треба да се приспособи правниот и економскиот инструментариум, а особено царинската, кредитната и даночната политика.

Развојот на малото стопанство во услови на ограничени инвестициони можности, ќе овозможи нови вработувања. Се чени дека во овој плански период

може да се создаде можност за вработување најмалку на 3 илјади работници во малото стопанство од општествениот сектор и околу 10 илјади работници во малото стопанство во областа на личниот труд со средства во сопственост на граѓаните.

8. Развој на земјоделството

Заради компаративните предности и други погодности во земјоделството, со организирањето на современ начин на земјоделско производство (користењето на современите агротехнички мерки, системите за наводнување, механизацијата и друго), можат значително да се зголемат условите за вработување во земјоделството од општествениот сектор. Овие можности можат да се зголемат со освојување на нови обработливи површини особено во ридско-планинските региони во кои постојат огромни неискористени природни потенцијали и работна сила.

Меѓутоа, имајќи го предвид фактот дека во Републиката над 84% од земјоделските површини и над 90% од сточниот фонд се посед на индивидуалните земјоделци, неопходна е рационална општествена промена кон индивидуалниот сектор од земјоделството во кој постојат огромни и недоволно искористени потенцијали кои можат да имаат значителен придонес во вкупното производство на храна и во ублажувањето на проблемите со невработеноста.

Земјоделското производство не ги обезбедува потребите на населението во Републиката, бидејќи преку 40% од земјоделските производи се задоволуваат од другите региони на земјата, а дел од увоз. Истовремено расте дефицитарноста на основните земјоделски производи и во светот. Имајќи го предвид овој факт, како и фактот дека невработеноста во Републиката е последица и на напуштањето на земјоделското производство, а пред сè обемот на инвестициите за работни места кои треба да им се обезбедат на оние што го напуштаат селото и доаѓаат во град, потоа решавањето на нивните станбено-комунални, образовни, здравствени, културни и други потреби, несомнено е повеќекратниот интерес на Републиката да вложува во земјоделството и да ја подобрува неговата положба како една од најважните стопански гранки, бидејќи така ќе се намалува дефицитарноста на земјоделското производство и ќе се забави одливот на земјоделското население од селото. Заради тоа во наредниот период е потребна економска политика во земјоделството, посебно насочена кон индивидуалниот сектор. Развојот на земјоделството и сточарството во индивидуалниот сектор, а со тоа и продуктивно искористување на работниот потенцијал на индивидуалниот земјоделски производител, непосредно ќе придонесе за намалување на невработеноста.

Пред сè, треба да се промени и општествениот однос спрема индивидуалниот земјоделски производител и спрема селото во целина. Посебно треба да се обезбеди поголема економска и социјална сигурност на индивидуалните земјоделци. Во тие рамки преку различните облици на здружување на земјоделците со трудот на работниците и со општествени средства да имаат општествено економска положба, права, обврски и одговорности како и работниците во организациите на здружениот труд, а пред сè право на пензиско-инвалидско и здравствено осигурување. Со тоа голем број на индивидуални земјоделски производители ќе остварат во основа и начело еднакви права како и работниците во здружениот труд, со што ќе се обезбеди нивно вработување и стабилно производство на земјоделски производи.

Во тој случај значително ќе се намали бројот на земјоделците кои ќе треба да бидат осигурени по основ на (старосно) осигурување на земјоделците.

Директен одраз на намалувањето на невработените, односно запирање на миграцијата село-град има создавањето услови за економско ефектуирање на трудот од земјоделските домаќинства и создавањето на поповолни услови за живеење на село. Економското ефектуирање на трудот на земјоделските

семејства, а особено на жената може да се оствари со организиран начин на преработка на земјоделски производи по домови, како и преработка на други видови производи по основ на кооперација (производство на разни видови прехранбени производи, трикотажни производи, сувенири, ракотворби и друго). Развојот на стопанството и земјоделството ќе создаде суровински и други основи за целосно искористување на постојните преработувачки капацитети во градовите и изградба на мали индустриско преработувачки капацитети по селата. Развојот на земјоделството особено да се поттикнува во ридско-планинските населби заради искористување на големите природни потенцијали што ги има Републиката, во развојот на сточарството, билкарството и шумарството.

Со цел земјоделските домаќинства, особено младите да се определат за останување на село, неопходно е да се создаваат подеднакво атрактивни услови за живот и работа со тие во градот. Со разработка на соодветни програми во месните заедници и општините, со изградба на здравствени, културни, просветни и други институции, со воведување на електрична енергија се отвораат перспективи за работа во земјоделството и живот на село, со што ќе се намали миграцијата од селото, а со тоа и притисокот на вработување во градовите.

Со преземање на изнесените мерки и активности во петгодишниот плански период се цени дека ќе се создадат услови за вработување на околу 6 илјади работници во општествениот сектор во земјоделството и ќе се забави трансферот на дел од активното земјоделско население за околу 7 илјади лица.

9. Динамизирање на станбената изградба

Согласно со заклучниот дел на Долгорочната програма за економска стабилизација треба да се поттикнува и да се создаваат максимално поволни услови за изградба на станови во општествена и индивидуална сопственост бидејќи со нив истовремено се придонесува за решавањето на повеќе клучни проблеми на економскиот и општествениот развој, а во тие рамки пред се на вработувањето, развојот на производството кое е сразмерно најмалку увозно зависно, решавањето на најакутниот проблем на семејството, а особено на младите, развој на малото стопанство, динамизирање на стопанството и друго.

Покрај тоа што станбената изградба ќе го динамизира стопанството, особено во гранките кои последните години имаат стагнантен развој и во кои се намалува вработеноста, ќе создадат услови и за развој на занаетчишките и услужните дејности и вклучување на штедните плогови на граѓаните особено на повратниците од странство, во тековите на репродукцијата. По оној основ ќе се создадат услови за вработување на околу 2 илјади нови работници.

10. Натомошен развој на општествените дејности

Од развојот на општествените дејности, како дел на стратегијата и политиката на општествено-економскиот и социјалниот развој на Републиката, во голема мерка зависи вкупниот материјален и општествен развој. Соодветното организирање и рационално димензионирање на мрежата на општествените дејности може да има посебен позитивен одраз во подигањето на вкупните творечки потенцијали на општеството, унапредување на работната и социјалната сигурност на граѓаните и работниците и проширување на можностите за сестран развој на личноста на работниот човек, како самоуправаувач и производител. Потребно е да се изврши битна измена во квалитетот на работата и дејствувањето на општествените дејности, за да бидат целосно во функција на потребите и развојот на здружениот труд, работните луѓе и граѓаните, а рационализација на мрежата на општествените дејности, подигање на стручниот ниво на кадрите и техничката опременост, како и приспособување на работното време за поцелосно и поефикасно задоволување на потребите на работните луѓе и граѓаните. Во тие рамки неодојна е рационали-

зацијата на самоуправните интересни заедници и развој на непосредната размена на трудот. При рационализацијата и реорганизијата на општествените дејности треба да се води сметка за дисперзија на нивните услуги во организациите на здружениот труд, приградските и селските населби. Заради сегашната предимензионираност на мрежата на општествените дејности се оценува дека во наредниот период ќе можат да се вработат околу 3 илјади лица, особено во образованието, културата и информациите на околу 3 илјади во здравствените и социјалните дејности.

11. Научен и технолошки развој

Сопствената технолошка стратегија е императив и на современиот стопански и општествен развој и на СР Македонија. Заради тоа развојот на науката и технологијата се битна компонента за натамошно подобрување на техничко-технолошкиот, економскиот и вкупниот општествен развој на Републиката. Единствено со побрз научно-технолошки прогрес, со поголема примена на научните достигнувања, со подигање на техничко-технолошкото ниво на стопанството и со научно техничката соработка со странство, може да се оствари соодветен економски развој, а во тие рамки и најоптимално насочување на вработувањето и искористување на трудовиот потенцијал. Тежиштето во развојот на организациите на здружениот труд ќе треба да биде дадено на сопствени научно-истражувачки потенцијали и сопствени технолошки решенија, врз заеднички програми на ниво на земјата, како и рационално користење на современите светски научни и технолошки достигнувања. Републиката треба да гради селективна стратегија на научно-технолошкиот развој со трудово интензивна димензија и стратегија.

Бидејќи Републиката располага со голем број невработени високостручни кадри, како и со голем број студенти што се вклучени во системот на школувањето, треба да се оневозможи процесот на одливање на интелектуалниот потенцијал од Републиката и да се создаваат услови целосно и економски рационално да бидат вклучени во работењето, а пред се во програмата за техничко-технолошки развој на организациите на здружениот труд. Во таа смисла е неопходно Републиката, општините, Стопанската комора на Македонија и организациите на здружениот труд секој посебно да ги утврдат и програмираат своите задачи и планот за унапредување на техничко-технолошкиот и научниот развој и да го утврдат планот на потребниот број на истражувачки кадри. По оваа основа се цени дека можат да се вработат најмалку 5 илјади лица.

12. Усогласување на образованието на кадри со потребите на стопанството

Ефикасноста на вработувањето на младите стручни кадри зависи и од усогласеноста на образовниот систем со потребите на стопанството за што во Републиката веќе се преземени извесни мерки и од остварувањето на територијалната подвижност на стручните кадри, но и од политиката на вработувањето која има повратно влијание на образованието.

Вкупниот образовен систем треба што поскоро да се усогласи со потребите на здружениот труд, а пред се со неговите развојни програми. Притоа треба да се има предвид значењето на технолошкиот прогрес, а особено фактот дека стопанскиот развој заснован на примената на модерната технологија бара работници од нови профили. Големият опфат на генерациите во системот на образованието не смее да се спротивставува на технолошкиот прогрес. Но и новата технологија не смее да се воведува само заради супституција на живиот труд. Развојот треба да биде насочен кон технолошки современи пропульзивни капацитети кои по својата природа обезбедуваат пораст и продуктивност, а со тоа и вработеност. Токму затоа е потребно образованието на кадри да биде насочено кон продукција на такви кадри кои ќе

бидат во состојба да ја користат најсовремената техника и технологија, но истовремено ќе можат да создадат доход и во трудово интензивните класични гранки.

Флексибилниот и динамичен развој на стопанството заснован на новите технологии и знаења без одлагање бара радикално намалување на бројот на занимањата и специјалностите на сите степени на насоченото образование, но истовремено неопходна е и соработка која треба да се остварува меѓу здружениот труд и образовните организации. Исто така, треба поголемо внимание да се посвети на стручно-то оквалификување на учениците и студентите за да можат оптимално да го користат своето образование во процесот на трудот и со тоа квалификационата оспособеност да има позначаен одраз на зголемувањето на продуктивноста на трудот. Во оваа смисла да се преиспита можноста за програмско усогласување на постојниот систем за насочено образование кој ќе оспособува кадри за непосредно производство, кои од аспект на практичната и стручната оспособеност се покажува дека се уште неопходни.

Кон образованието на кадрите, а особено кон нивното планирање треба да се приоѓа како една од двете основни компоненти во стопанскиот и општествениот развој која непосредно се одразува на можностите за вработување. Токму затоа треба да се оневозможи неконтролирано и непланско продуцирање на занимања и специјалности кои се суфицитарни и за кои мора да се издвојуваат дополнителни средства за да се преквалификуваат, односно оспособат за општествено потребните занимања.

Исто така, треба да се надмине сегашниот статичен систем на профилирање на кадри во одделни образовни центри по општините и на факултетите што се јавува како еден од главните генератори на одредени профили суфицитарни кадри.

Со соодветни стимулативни мерки треба да се овозможи и олесни образованието во текот на работата, како и разни облици на преквалификација (на невработените и вработените кои не се рационално ангажирани) во согласност со потребите на здружениот труд. Во оваа смисла приоритет при вработувањето треба да имаат завршените ученици со производни занимања. Со воведување на соодветен систем на наградување треба да се вреднува производниот, креативниот и продуктивниот труд во непосредното производство, со цел младите во својата професионална ориентација да се насочуваат кон производни занимања.

13. Природна замена на вработените

По основа на природна замена на вработените во наредниот плански период ќе се обезбеди вработување на околу 45 илјади лица. Со изедначувањето на условите за престанување на работниот однос по сила на закон на жените со мажите, природната замена на вработените нема да се оствари во планираниот обем, што непосредно ќе влијае на натамошното зголемување на бројот на невработените.

Кога се имаат предвид ограничените материјални можности на Републиката за позабрзан стопански и општествен развој од една страна и големиот број на невработени стручни и високо стручни кадри од друга страна, кои имаат значително поповолна квалификациона структура од веќе вработените, како императив се налага потребата од еластичен систем на пензионирање, со кој би се обезбедила позабрзана природна замена на вработените. Имено, со изедначувањето на условите за остварување право на пензија на мажите и жените со 35 години работен стаж, со евентуална можност жените да користат право на стекнување на пензија и со 30 години стаж, ќе се создадат услови за вработување на околу 43 илјади лица. И покрај потребата од зголемување на придонесот на пензиското и инвалидското осигурување на овој начин ќе се создадат услови за значително намалување на бројот на невработените стручни кадри и за нивно вклучување во производството и вршењето на општествено корисниот труд во нај-

оптималните години од нивниот работен век. Тоа ќе придонесе и за значајно зголемување на продуктивноста на трудот и подобрување на другите квалитативни фактори на стопанисување и работење. Зголемувањето на придонесите треба да се оствари за сметка на намалување на придонесите и другите издвојувања од доходот и личните доходи, кои ги надминуваат сегашните материјални можности на здружениот труд, а немаат приоритет во општествениот развој.

Целосното ефектуирање на можноста за вработување преку природниот одлив на вработените, претпоставува доследна примена на законските одредби за престанување на работниот однос по сила на закон, како и одговорност на организациите на здружениот труд за пополнување на слободните работни места со нови вработувања.

14. Други можности за вработување

Покрај изнесеното, во Републиката постојат и други можности за вработување кои ги овозможуваат законските прописи, а кои нецелосно или воопшто не се користат.

а) Организациите на здружениот труд да ги преиспитаат своите можности за примена на законските одредби за вработување на работници со половина од полното работно време (што се однесува и за приправниците).

На овој начин ќе им се даде можност на поголем број лица да најдат вработување, а организациите на здружениот труд посмело да влегуваат во деловни потфати и нови проекти. Работата со половина работно време е погодна за намалување на бројот на невработените високо стручни суфицитарни кадри (правници, економисти, лекари и друго). При тоа организациите на здружениот труд крајно рескриптивно да се однесуваат спрема прекувремената работа, работата по договор за дело и хонорарната работа и да ја користат можноста за докуп на стаж за пензионирање и друго.

б) Со доследна примена на законските обврски за прием на приправници, според бројот на вработените, користејќи ја и можноста за издвојување и здружување на средства од организациите на здружениот труд кои не се во состојба да го вработат задолжителниот број приправници ќе се создадат услови во петгодишниот период за прием на околу 35 илјади приправници, што претставува околу 30% од вкупниот број на лица кои се планира да бидат вработени.

в) Со поголемо ангажирање на Републиката заедница за вработување, за територијална подвижност на работната сила на ниво на земјата, се оценува можност за вработување на околу 3 илјади работници во другите социјалистички републики и социјалистички автономни покраини. И во овој период треба да се користи можноста за организирано сезонско вработување во странство. Исто така, може да се очекува и зголемување на бројот на работниците кои во западноевропските земји, ќе се вработуваат на неопределено време.

г) Големи се можностите на Републиката за организирано вработување на суфицитарниот високо стручен кадар во земјите во развој и во другите земји во светот. На организиран начин преку самоуправните интересни заедници за вработување, Заводот за научно-техничка соработка и организациите на здружениот труд треба да се организираат работни тимови и екипи од невработените суфицитарни високостручни кадри кои со претходна стручна и друга подготовка ќе се оспособат за успешно вршење на работните задачи во земјите во кои ќе бидат испратени.

д) Потребите на современото семејство бараат вршење на голем број услуги кои се уште се вршат неорганизирано. За таа цел треба да се организираат соодветни облици (сервиси, бироа, агенции и друго). Со организирано вработување на невработените ќе се овозможат разновидни услуги (куќни по-

монички, негователки, одржување на хигиената и друго). Со тоа ќе се обезбеди издначување на нивниот статус со другите работно ангажирани лица и ќе се намали бројот во евиденцијата на невработените.

г) Заради намалувањето на трошоците за здравствени услуги, подобрување на негата на болните и истовремено обезбедување вработување на поголем број здравствени работници треба да се испита можноста за организирано домашно лекување.

е) Доследната примена на законските одредби за вработување на сезонските работници и поцелосната соработка на организациите на здружениот труд кои вработуваат сезонски работници и заедниците за вработување, можат исто така да создадат можност за вработување на значителен број сезонски работници на неопределено време. Во таа смисла е потребна поголема активност на самоуправните интересни заедници за вработување.

ж) Можностите за нови вработувања, односно за намалување на бројот на невработените не се искористени и по основа на ангажирање на работните луѓе и земјоделците за работа по домови (СИЦ) и работа по основ на потрајна кооперација и друга соработка.

II. ИЗВОРИ НА СРЕДСТВА ЗА ЗГОЛЕМЕНО ВРАБОТУВАЊЕ И УСЛОВИ ЗА НИВНО НАСОЧУВАЊЕ

Покрај предвидените мерки и активности за ублажување на проблемот на невработеноста Општествениот план на СР Македонија за периодот од 1986 до 1990 година предвидува и распишување јавен заем за вработување, со кој ќе се обезбеди поголемо вработување. Заемот ќе се воведе со закон, со кој врз начелата на солидарност и непосредно учество, работните луѓе и граѓаните ќе се обврзат да обезбедат средства за создавање можност за поголемо вработување.

Се оценува дека врз основа на прибраните средства треба да се обезбеди вработување на најмалку 20 илјади работници, од кои најмалку 60% стручен кадар, со завршено средно, више и високо образование.

Тргувајќи од определбата со средствата за јавниот заем да се обезбеди поголемо вработување, се предвидува во пресметковната вредност на инвестициите тие да учествуваат со 33%. Другите извори од банкарските средства, Фондот на Федерацијата за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и покраини и Републичкиот фонд за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените краишта, тековната акумулација на организациите на здружениот труд и други средства, треба да учествуваат со 67%. Се цени дека врз оваа основа, ефектите од распишаниот јавен заем ќе бидат поголеми.

За реализација на општествените определби за насочување на средствата од заемот ќе се разработат поблиски критериуми и ќе се донесе посебна програма, како составен дел на оваа програма.

III. МЕРКИ И АКТИВНОСТИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА

Остварување на планираните цели во Општествениот план на СР Македонија за период од 1986 до 1990 година, во областа на вработувањето пред сите општествени субјекти го поставува барањето располагајќи и управувајќи со општествените средства, да создаваат се поповолни услови за остварување на правото на работа. Обврските и одговорностите на сите носители на општествено-економскиот развој, а пред сè на основните организации на здружениот труд, нивните асоцијации и општините, во програмираното разрешување на невработеноста, се огромни.

Во овој петгодишен период мора да се сопре порастот на невработеноста и да се отпочне процесот на нејзино намалување, во спротивно општествените противречности ќе се заоструваат во се поголеми размери.

Врз оваа основа Собранието на Социјалистичка Република Македонија оценува дека мора како комплексни да се преземат следниве мерки и активности.

Програмата за остварување на политиката за вработување треба да се остварува во три насоки. Во првата да се остварува како програма за развој, а тоа значи како програма за отворање на нови работни места; во втората како политика со која ќе се намалува влијанието на генераторите на невработеноста, а особено на наталитетот, миграцијата село — град, механичкиот прилив во Скопје и други поголеми градови, како и образовниот систем и во третата насока треба да се остварува преку намалување на скриената невработеност.

1. За зголемување на степенот за користење на капацитетите и воведување на работа во повеќе смени

а) Организациите на здружениот труд должни се со посебни програми или со годишните планови за развој да ги утврдуваат можностите за:

— повисоко искористување на капацитетите,

— воведување на повеќесменска работа и

— отстранување на тесните грла во производството.

Притоа организациите на здружениот труд во самоуправните општи акти да ги приспособат мерилата и критериумите за распределба на средствата за лични доходи со цел да се мотивира повисока продуктивност, инвентивност и креативноста на производниот и другиот творечки труд и да се врши класно социјално реструктурирање на непродуктивните профили и да се зголеми продуктивното вработување.

Заради поголем степен за користење на капацитетите организациите на здружениот труд од областа на индустријата и рударството, да го утврдат бројот и квалификационата структура на работниците кои треба да бидат или се ангажирани на работите и работните задачи кои се однесуваат на организацијата на производството и работата, организационата поставеност, продуктивноста на трудот и другите квалитативни фактори на стопанисување. Во тие рамки неопходно е на овие работи да се распоредат стручни и креативни кадри, со работно искуство и приправници, чија главна задача ќе биде да анализираат, спроведуваат и предлагаат идеи, правци и начини за посфикасно стопанисување, преку оптимално искористување на капацитетите и стручниот и интелектуален потенцијал со кој организациите располагаат.

Оваа обврска особено ја имаат организациите на здружениот труд, кои имаат потпросечен степен на искористеност на капацитетите од гранскиот просек на ниво на земјата и тоа особено во областа на производството на руди, на обоени метали, преработка на обоени метали, производство и преработка на неметали, металопреработувачката индустрија, машиноградбата, производството на бичена граѓа и плочи, производство на финални производи од дрво, производството на текстилни ткаенини и предива, производство на готови текстилни производи, производство на кожни обувки и галантерија, производство и преработка на тутун и во областа на прехранбено преработувачката индустрија.

б) Републиката и општините:

— во годишните резолуции за општествено-економскиот развој да ги утврдат гранките и дејностите кои имаат потпросечен степен на користење на капацитети и да го определат годишниот процент за зголемување користењето на капацитетите и воведување на повеќе смени;

— со мерките за економска политика да создаваат услови и да го стимулираат искористувањето на капацитетите и воведување на повеќесменска работа;

— со мерките на даночната политика и политиката за придонеси да се стимулира, поголемо користење на капацитетите и воведување на повеќесменска работа, преку прогресивно ослободување од даночни и други обврски, а за натпросечните резултати, од-

носно воведувањето на трета и четврта смена и целосно ослободување од даноци и придонеси од личните доходи освен придонесите за пензиското и инвалидското и здравственото осигурување;

— со даночната политика да се дестимулира едноменското работење и недоволното користење на инсталираните капацитети, како и зголемувањето на доходот преку неоправдано зголемување на цените, основа на сопствените согледувања да укажуваат на

Секоја година собранијата на општините и врз причините за нискиот степен за користење на капацитетите и воведувањето на повеќе смени и кога за тоа постојат услови во организациите на здружениот труд.

в) Банките:

— да водат стимулативна кредитна политика со организациите на здружениот труд кои ја зголемуваат искористеноста на капацитетите и воведуваат повеќесменска работа;

— да обезбедуваат обртни средства и други финансиски погодности со кои ќе се стимулира искористувањето на капацитетите, повеќесменското работење и извозот (селективни камати на кредити, појамници и слично).

2. Скратување на работното време за работа под посебни услови и работа во смени

а) организациите на здружениот труд:

— да преземат посебни мерки и активности и да утврдат програми за скратување на работи и работни задачи што се вршат под тешки и за здравјето на работниците штетни услови и да ги утврдат можностите за нови вработувања;

— да ги проучат условите за скратување на работното време заради работа во три, односно четири смени во непосредното производство;

б) Републичкиот комитет за труд, Републичкиот завод за општествено планирање и Републичкиот комитет за енергетика, индустрија и градежништво во соработка со Стопанската комора на Македонија и Советот на Сојузот на синдикатите на Македонија, да изготват оперативен план на активности со кој во определени рокови ќе ја програмираат активноста, пред се, во поголемите организации на здружениот труд со трисменска, односно повеќесменска работа и потешки услови за работа. Притоа да се обезбеди соработка со општинските органи на управата, регионалните единици на Стопанската комора, особено со Стопанската комора на град Скопје и со општинските совети на синдикатот.

3. Побрзо завршување на започнатите и изградба на нови капацитети

а) Организациите на здружениот труд:

— да изработат оперативни планови (мрежни и динамични) со цел да обезбедат завршување на започнатите инвестиции во планираниот рок и со тоа да обезбедат ефектуирање на инвестиционите вложувања и побрзо вработување на невработените лица;

— новите инвестициони вложувања да бидат насочени кон работно интензивните и економско оправдани капацитети со домашна опрема и суровина и кои обезбедуваат поголемо вработување;

— со инвестиционата политика да вршат дисперзија на погони во независните подрачја и селски населби, каде што постојат суровински и други услови и работна сила;

— новите инвестициони вложувања да бидат остварувани преку сопствена акумулација, средства од ФНП и РНФП, здружување на средства, заеднички вложувања со странски лица и прибирање средства од граѓаните.

б) Стопанската комора на Македонија, Републичкиот завод за општествено планирање, банките и општествено-политичките заедници:

— да се залагаат новите инвестициони вложувања да не бидат насочувани во капитално интензивни

туку во трудово интензивни објекти со нови технологии и производни програми, пред се, наменети за извоз;

— да се залагаат за рамномерен развој на Републиката во поглед на територијалната лоцираност на новите инвестициони вложувања и да ја попречуваат изградбата на дуплирани капацитети.

Недостигот на инвестициони средства ја наметнува потребата во нивното насочување, крајно селективно да се одбираат проекти кои меѓу приоритетните критериуми ќе го задоволуваат и критериумот на повисоко вработување. За остварување на оваа задача неопходна е поинтензивна активност на организациите на здружениот труд во координација со Стопанската комора на Македонија да подготват бројни квалитативни инвестициони програми со кои ќе се обезбеди вложување на средства за побрзо продуктивно вработување.

4. Проширување, модернизација и реконструкција на постојните капацитети

а) Организациите на здружениот труд:

— со посебни програми или со плановите за развој да ги утврдат можностите за проширување, модернизација и реконструкција на постојните капацитети, особено да ги утврдат тесните грла и да преземат мерки за усогласување на структурната неусогласеност во нивното производство, воведување на нови производи и програми и нови технологии, заради реструктурирање на стопанството;

— проширувањето, модернизацијата и реконструкцијата на постојните капацитети да ги остваруваат преку вложување на средства на трудот и со искористување на постојната инфраструктура (работни простории, водоводи, електрични и други инсталации и слично) и пренамена на неефектуирани објекти и друго.

б) Банките:

— да водат селективна кредитна политика заради стимулирање на инвестиционите вложувања во проширување, модернизација и реконструкција на постојните капацитети кои ќе бидат насочени, пред се, во вложувања во опрема и обртни средства;

— приоритетно да одобруваат кредити за финансирање на изградба на објекти, проширување, модернизација и отстранување на тесни грла во производството, доколку со потпросечни вложувања по работно место се обезбедува зголемување на вработувањето, а со цел за воведување на модерни технологии кои се трудово интензивни, во производни програми со повисок степен на обработка, кои го прошируваат асортиманот на производството и со кои се обезбедува техничко-технолошки напредок и супституција на увозот.

5. Прибирање на средства од граѓаните за проширување на материјалната основа на трудот на организациите на здружениот труд

а) Организациите на здружениот труд со плановите за развој да ги утврдат обемот на средствата од граѓаните заради унапредување и зголемување на производството и давањето услуги, воведувањето на современа технологија и создавање услови за проширување на работењето и вработувањето. Притоа посебно да ги утврдат паричните средства, опремата и резервните деловни простори и материјалните права.

б) Стопанската комора на Македонија да создава услови за искористување на можностите што ги дава Законот за прибавување на средства од граѓаните за проширување на материјалната основа на организациите на здружениот труд и да воведат евиденција на склучените договори за прибавените средства од граѓаните.

в) Републичкиот комитет за труд да врши надзор над спроведувањето на одредбите на закон, особено во поглед на уредувањето на меѓусебните права и обврски на организациите на здружениот труд и граѓанинот од кои ги прибавува средствата и ефектите во вработувањето по овој основ.

6. Унапредување и развој на малото стопанство

а) Организациите на здружениот труд:

— да изработат конкретни програми за развој на малото стопанство во кои ќе ги утврдуваат потребите од резервни делови, склопови, полуфабрикати, алати и друго, кои можат да ги отстапат за производство на малото стопанство;

— да направат преглед на неискористените или отпишани средства кои можат да ги отстапат на организации на здружениот труд од малото стопанство или на невработени лица со цел да бидат искористени за дополнително производство и за задоволување на други потреби на организациите и граѓаните;

— организациите на здружениот труд, особено сложените и поголемите работни организации, во соработка со основните стопански комори и Стопанската комора на Македонија, да ги согледаат можностите и во согласност со тоа да донесат конкретни програми за отстапување на дел од производството (помало сервиско производство, производство на дополнителен асортиман и производство по порачка и услужни сервиси на организациите на малото стопанство и приватните занаетчи, како и програми за разместување и изградба на помали капацитети од производно-услужен карактер на подрачјата во кои постојат работни, суровински и други потенцијали.

б) Извршниот совет на Собранието на СРМ:

— со предлагање измени на законската регулатива, имајќи ги предвид искуствата во другите социјалистички републики и автономни покраини, покрај проширувањето на бројот на областите и дејностите во кои може да се стопанисува со личен труд во сопственост на граѓаните, да се зголеми бројот на лицата кои можат да бидат вработувани во таа област;

— заради создавање на пошироки можности за развој на малото стопанство треба да се преиспитаат одредени законски и други ограничувања, со цел да им се овозможи на граѓаните со средствата во лична сопственост да вршат стопанска и друга дејност, во кои денес таква можност не постои како што се изградбата и користењето на мали хидроцентрали, производство во хемиската, електронската и друга индустрија, вршење на одредени сервисни услуги и вршење на одредени интелектуални услуги на организиран начин;

— со предлагање на измени на законските и другите прописи заради зголемување на бројот на вработените кај работодавачите да создадат можности за секое нововработено лице работодавачот да користи даночни олеснувања соодветни на обемот на ангажираните средства за отворање на работно место. Исто така да се пропише законска обврска членовите на семејството на работодавачот кои му помагаат во работата да имаат статус на вработени и да се бришат од евиденцијата на невработените лица;

— со политиката на цени на градежното земјиште, закупнини, кредитната политика, политиката на даноци и придонесите на сите нивоа, според надлежностите да се стимулира и поттикнува развојот на работата со личен труд и средства во сопственост на граѓаните со надминување на разни административни и други ограничувања и ослободување од данок на промет, при набавка на средства за работа, репроматеријали и сировини;

— со предлагање измени на законските и други прописи да ја поедностави и изедначи постапката за основање на организациите од малото стопанство и за вршење на занаетчишки и други дејности со личен труд и средства во сопственост на граѓаните;

— со предлагање измена на законски и други прописи и организиран инспекциски надзор да се оневозможи неправната работа која има негативен одраз на исполнување на работните обврски од вработените во организациите на здружениот труд и на вработувањето;

— да подготви анализа за ефектите што ги имаат на зголемувањето на вработеноста Општествениот договор за основите на заедничкото дејствување, поттикнувањето на развојот и унапредувањето на малото стопанство во СР Македонија („Службен весник на СРМ“ број 25/86) и врз основа на сознанијата да им предложи на учесниците да се извршат измени и дополнувања на Општествениот договор, како и да предложи мерки и активности за неговото спроведување;

— во рамките на измените на законските и други прописи да подготви предлог за донесување на закон за вршење на стопански и други дејности со личен труд и средства во сопственост на граѓаните во кои ќе бидат кодифицирани сите републички закони или нивни делови со кои се уредува вршењето на стопанската дејност и другите дејности со личен труд и средства во сопственост на граѓаните, како и други професионални дејности.

в) Општините:

— да изработат оперативни програми во кои ќе определат конкретни мерки и активности за развој на малото стопанство и ќе ги задолжат одделните субјекти за нивно реализирање;

— ќе ги забележат организациите на здружениот труд кои треба да бидат носители на развојот на малото стопанство, како и утврдување на погоните, единиците и местата во кои треба да бидат дисперзирани, со планирање на потребниот број работници;

— да определат согласно со урбанистичките планови локации за изградба на деловни простории за потребите на малото стопанство, самостојните работници и дуќани, особено за повратниците од привремена работа во странство;

— собранијата на општините до крајот на секоја тековна година да ги утврдуваат плановите за изградба, адаптација или привремена локација на објектите за деловен простор во наредната година и за тоа на достапен начин да ги информираат работните луѓе и граѓаните;

— да водат стимулативна политика на оданочување на лицата што вршат дејност со личен труд и средства во сопственост на граѓаните, со значително намалување на даноците во првите три години од работењето, за вложување во опремата и објектите, како и за секое вработено лице;

— да се грижат за обезбедување на опрема и репроматеријали од увоз и земјата под исти услови како и организациите од здружениот труд и да создаваат услови за гарантиран откуп и пласман на производството и сигурност во трајноста на користењето на услугите;

— во плановите за општествено-економскиот развој и мерките за економска политика поцелосно да се вградуваат мерки и активности со кои ќе се поттикнува продуктивното вработување на работниците кои се враќаат од привремена работа во странство во општествениот сектор на малото стопанство и во областа на личниот труд.

Самоуправните интересни заедници за вработување во соработка со организациите на здружениот труд и деловните банки, континуирано да се ангажираат врз изработка на програми за работно ангажирање на повратниците со вложување на средства во организациите на здружениот труд, заради проширување на материјалната основа и создавање на можности за нови вработувања. Организациите на здружениот труд треба во рамките на своите планови за развој да подготвуваат програми кои би можеле да се понудат на граѓаните-повратници од странство, за здружување на заштедите, за увоз на опрема и слично, со што би обезбедиле сопствено вработување или на член од семејството.

г) Банките:

— да планираат средства за развој на малото стопанство и да утврдат погодности при кредитирањето и тековното работење на организациите од малото стопанство и за лицата што вршат дејност со личен труд и средства во сопственост на граѓаните;

— организационо и кадровски да се оспособат за да бидат едни од основните носители на инвестиционата политика, а особено да бидат поттикнувачи на развојот на малото стопанство, индивидуалното земјоделство и другите облици на работа со личен труд и средства во сопственост на граѓаните. Исто така, неопходно е да стимулираат штедење на населението и штедни влогови на граѓаните да ги насочуваат во тековите на општествената репродукција.

7. Развој на земјоделството

а) Организациите на здружениот труд:

— да обезбедат динамизирање на земјоделското производство со поефикасно користење на расположливите потенцијали и природни ресурси, со примена на посовремени агротехнички мерки, структурни промени преку развојот на примарното земјоделско производство со акцент на интензивни полјоделски култури, крмни култури и сточарски производи;

— во рамките на планирањето на развојот да утврдат програми за оптимално користење на земјоделското земјиште и системите за наводнување, за подведување под култура на напуштени земјоделски површини и за групирање на помали во поголеми, по пат на здружување, аранжација и комасација. Со самоуправно поврзување и здружување на трудот и средствата во земјоделството, прехранбената индустрија и здружените земјоделци да ги јакнат долгорочните системски врски во агрокомплексот и репродукциите;

— да организираат откуп и пласман на земјоделските производи воопшто, при што ист третман да добијат производите како од општествениот, така и од индивидуалниот сектор;

— земјоделските комбинати и организациите за производство, откуп и преработка на тутун да ги анализираат можностите и да преземат посебни мерки и активности за ангажирање на што поголем број индивидуални земјоделци — кооперанти, кои по овој основ, ќе стекнат пензиско и инвалидско осигурување;

— да водат политика на стабилни цени, навремено и гарантирано прифаќање на земјоделски и сточарски производи по реални и познати цени, создавање услови за набавка на семенски и други репроматеријали, заштитни средства, механизација и друго;

— да изготват програми за изградба на инфраструктурни објекти (патишта, струја, амбуланти, продавници и слично) во селата, а особено ридско-планинските региони, со што ќе се создадат услови за дисперзија на поголеми на земјоделските комбинати или формирање на земјоделски задруги во тие региони за развој на земјоделството и стопанството и запирање на миграцијата;

— да се грижат за создавање подеднакво атрактивни услови за живот и работа на село, со тие во градот и во рамките на Програмата за вработување да планираат изградба на здравствени, културни и просветни институции, урбанизација на селото (изградба на патишта, водозоди, канализација, ПТТ врски и други комуналии, воведување на електрична енергија, изградба на мали производни поголеми, откупни станици, продавници, занаетчиски работилници: ковач, бравар, столар, бербер, шивач, слаткар и слично, фурни, кафе ресторани, сервиси за поправка на земјоделски машини, противпожарни станици и друго). При изградба на овие објекти треба да се користат самопридонеси, поволни банкарски кредити, како и други средства од општествената заедница;

— со создавање на овие услови се создаваат предуслови за активна повратна политика на релацијата град — село;

— да создаваат услови за развој на стручни служби за унапредување на индивидуалното земјоделство и треба да изготват програми и да преземат активности за развој на земјоделството и сточарството во селата, а особено во ридско-планинските региони.

б) Извршниот совет на Собранието на СРМ:

— заедно со Заедницата за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија да предложат законски решенија за инвалидско пензиско и здравствено осигурување на земјоделците како за работниците во здружениот труд;

— со предлагање измена на законски и други прописи да се создаде можност земјоделецот — сопственикот на земјата да може да вработува работници, вклучувајќи ги и членовите на своето семејство, кои би имале подеднакви права и обврски како и вработените кај работодавачите;

— да предлага селективна и стимулативна даночна политика на стабилни цени и да создава други услови за постабилно земјоделско производство и социјална сигурност на земјоделците.

в) Здружниот сојуз на Македонија да донесе оперативна програма за развој на задругарството и развивање на односите на здружување на индивидуалните земјоделци во различни облици на кооперација и друга програма за соработка со организациите на здружениот труд.

8. Динамизирање на станбената изградба

а) Организациите на здружениот труд од областа на градежништвото да изработат посебни програми заради заедничко активирање на градежната оператива надвор од Републиката и во странство, со цел да го искористат трудовиот потенцијал на вработените и да создадат услови за нови вработувања.

б) Општините во рамките на урбанистичките планови на ефикасен начин да ги разрешуваат просторно урбанистичките прашања, со цел да создаваат можност за определување на локации за изградба на индивидуални и општествени станбени згради и деловни простории, со претходна изградба на инфраструктурните и другите објекти (водовод, канализација, електрична енергија, ПТТ и друго) како составен дел на станбениот простор.

в) Банките да развијат соодветен систем на финансирање и кредитирање со кој максимално ќе го стимулираат штедењето на граѓаните, како и тековното зафаќање на дел од личниот доход, како учество во станбената изградба.

9. Натамошен развој на општествените дејности, органите на управата и правосудните органи

— Организациите на здружениот труд од областа на здравствената заштита, програмирано и со годишна динамика да го остваруваат приемот на стручен кадар и да го зголемуваат бројот на здравствените работници директно вклучени во укажувањето на здравствената заштита. Притоа да изработат посебни програми за развој и реализација на домашното лекување (укажување на здравствена заштита во домашни услови);

— самоуправните организации и заедници од областа на општествената заштита на деца со годишните планови да ги предвидат потребите за нови вработувања во согласност со реализацијата на определбите за поголем опфат и проширување на мрежата за организирано згрижување на децата, а особено преку поинтензивно развивање на пократки и подостапни форми кои не бараат големи материјални вложувања;

— самоуправните организации и заедници од областа на социјалната заштита со годишните планови да го утврдат потребниот број нови вработувања, согласно на остварувањето на заложбите за проширување на капацитетите за опфаќање на лицата кои ќе се најдат во потреба и од социјална заштита и преку побрзиот развој на вонинституционални облици на заштитата;

— со цел да се создадат кадровски претпоставки за работа во органите на државната управа и правосудните органи, Извршниот совет да предложи мер-

ки за приемот на креативни стручни кадри и правници и за поинтензивна примена на институтот — докуп на работен стаж, кои по овој основ можат да се стекнуваат со право на пензија;

— самоуправните организации и заедници од областа на културата со плановите да го утврдат потребниот број нови вработувања согласно со материјалните можности на корисниците на нивните услуги, општините и Републиката;

— организациите на здружениот труд од областа на информирањето и другите организации на здружениот труд заради развој на информирањето со годишните и долгорочни планови да ги предвидат потребите за нови вработувања во согласност со планот за развојот на информативната дејност во ОЗТ, општините и Републиката. Да се проучи можноста за остварување на правото на бенифициран стаж на новинарите со што ќе се зголеми природниот одлив на вработените новинари и ќе се создадат услови за нови вработувања.

10. Научен и технолошки развој

— Посебен придонес кон научниот и технолошкиот развој треба да дадат универзитетите и другите научни и стручни организации преку нивното непосредно вклучување во проектирањето и непосредното реализирање на развојни програми на организациите на здружениот труд, во разрешувањето на техничко-технолошките, развојните и другите проблеми во тековното работење.

За таа цел во научно истражувачките организации и факултетите треба да се вработи научен подмладок и да се стимулира стручното и научно усовршување преку постдипломските студии, докторати, научни студиски престои во странство и друго. Републичката заедница за научни дејности во соработка со самоуправните интересни заедници за насочено образование и универзитетите да утврдат програми за вработување на истражувачки кадри и за усовршување на научниот подмладок кој ќе може успешно да го понесе техничко-технолошкиот развој на Републиката.

Поврзувањето на научно-истражувачките организации со здружениот труд во наредниот плански период мора да биде постојана грижа на организациите на здружениот труд на универзитетот, Стопанската комора на Македонија и на другите заинтересирани субјекти, со доходовно поврзување и воспоставување на непосредна слободна размена на трудот;

— Сојузот на Синдикатот на Македонија, Стопанската комора на Македонија и организациите на здружениот труд треба да се заложат организациите на здружениот труд да утврдат во самоуправните општи акти, критериуми за материјално и општествено вреднување на научно-истражувачкиот, творечкиот и новаторскиот труд, со што креативните млади и талентирани кадри ќе дојдат до полн израз;

— поголемите организации на здружениот труд да формираат или кадровски да доопремаат служби, бироа или центри за истражување, проектирање, програмирање, инженеринг, маркетинг, за експертизи, анализи и слично, со што рационално ќе се искористат интелектуалниот потенцијал од Републиката за користење на современите светски научни и технолошки достигнувања и високопродуктивно работење, а истовремено ќе се обезбеди продуктивно вработување на невработените високостручни кадри, како и на големиот број студенти по завршувањето на школувањето;

— самоуправните интересни заедници за вработување, за опслужување на помалите организации на здружениот труд, работните заедници, другите, договорните организации на здружениот труд и работните луѓе што вршат дејност со личен труд и средства во сопственост на граѓаните да покренат иницијатива за формирање служби, бироа, заедници и слично кои за нивни потреби ќе вршат истражувања, проектирања, експертизи, анализи, програмирања,

инженеринг или правни финансиски, книговодствено-материјални и други административно технички работи;

— поголемите организации на здружениот труд и други заедници во рамките на постојната организација или посебно да формираат центри за организација на трудот, центри за информации, заводи за унапредување на продуктивноста на трудот, за јавна управа и друго и при што ќе се вработат голем број невработени високостручни кадри и ќе се создадат институти кои ќе придонесат во економскиот и општествениот развој на Републиката;

— во самоуправните организации и заедници и во општествено-политичките заедници, паралелно со развојот на информациите системи, да се обезбеди создавање услови за вработување на стручен кадар, кој создадената технолошка основа ќе ја стави во функција на целосна и навремена циркулација на научно-технолошки, економски, финансиски, плански и други информации;

— организациите на здружениот труд да преземат конкретни мерки и активности за креативно усовршување и доградување на нормативните акти со кои се регулираат односите во распределбата на средствата за лични доходи. Во таа насока во организациите на здружениот труд да се преземат мерки за поголема конкурентност на знаење, образование и стручно оспособување на талентираните и способните кадри и формирање на истражувачки, плански и развојни служби.

11. Усогласување на образованието на кадри со потребите на стопанството

— За запирање на процесот на профилирање на суфицитарни кадри, самоуправните интересни заедници за образование во соработка со самоуправните интересни заедници за вработување, Стопанската комора на Македонија и универзитетите, должни се врз основа на програмите за развој на организациите на здружениот труд, да изготват програми и да преземат мерки за флексибилен диференциран и планиран упис на студенти и ученици во согласност со постојните потреби на здружениот труд;

— самоуправните интересни заедници за образование и самоуправните интересни заедници за вработување во заедница со организациите на здружениот труд, треба да изнајдат начин и да изготват програми за образование и специјализација на работниците во текот на работата и за оспособување и преквалификација на невработените за нивно побрзо вработување;

— политиката на кредитирање и стипендирање во целост треба да биде насочена кон целите на стратегијата на продуктивно вработување на младите;

— организациите на здружениот труд од областа на образованието да го подигнат квалитетот на наставата и целосно да ги применат усвоените нормативи за бројот на часовите на наставниците и соработниците.

12. Позабрзано вработување

Извршниот совет на Собранието на СРМ да работи за натамошно уточнување на процените за ефектите од скратувањето на пензискиот стаж на вработените како на една од можните мерки за зголемувањето на вработеноста во Републиката. Притоа основна цел и задача да биде јасно согледување на економската и пошироката општествена оправданост на таквото решение;

— Собранието на СРМ ќе донесе програма во која согласно со Општествениот план на СРМ за периодот од 1986 до 1990 година ќе утврди конкретни мерки и активности со кои ќе обезбеди единствена популациона политика, со диференциран пристап и мерки по одделни подрачја, а особено активна популациона политика во подрачјето со висок наталитет, со што ќе се создадат услови за активирање на работноспособното население и намалување на бројот на невработените.

13. Други можности за вработување

— Организациите на здружениот труд да ги дополнат своите самоуправни општи акти и да создадат можност за вработување на работници со половина од полното работно време;

— за позабрзано вклучување на младите стручни кадри во производниот процес доследно да се остварува примената на Законот за приправници за што органите на инспекцијата на трудот да ги преземаат со Закон утврдените мерки и активности;

— општините и соодветните самоуправни интересни заедници треба да го поттикнуваат и стимулираат вршењето на уметничка, културна, адвокатска или друга професионална дејност која се врши со личен труд, а самостојно во вид на занимање. За тоа е потребно да се создадат нормативни и материјални претпоставки овие лица врз основа на својот труд, да имаат во начело, иста општествено-економска положба, а во основа исти права и обврски како и работниците во организациите на здружениот труд;

— за унапредување на научно-технолошкиот развој самоуправните интересни заедници, банките и општините треба да создадат услови и за отворање на проектански и програмски бироа и бироа за разноврсни интелектуални услуги со ангажирање на средства во сопственост на граѓаните со што иницијативата и индивидуалниот талент на младите стручни кадри може да дојде до полн израз;

— организациите на здружениот труд и надлежните органи во општините да ги анализираат причините за појавата на помасовна дополнителна прекувремена работа, (работа во сабота, во недела и продолжено работно време), како и работата по договор за дело и хонорарната работа, со цел соодветно на зголемиот обем на работа да се извршат нови вработувања;

— општините и самоуправните интересни заедници за вработување со свои мерки и активности да обезбедат изедначување на статусот на работно ангажираните лица (куќни помошнички, негователки, чистачи на станбените и други згради, разни занимања на поправки и одржување на трајни потрошни добра и опремата на населението), со тие во општествениот сектор преку организирано вработување во сервиси, задруги или други форми на самоуправно организирање;

— организациите на здружениот труд да изработат конкретни програми за работа по домови (СИЦ) и работа по основ на потребна категорија и друга соработка. Општините и самоуправните заедници да утврдат олеснување за плаќање на придонеси на доходот и личните примања остварени по овие основи;

— составен дел на политиката на распоредување на доходот и распределбата на средствата за личен доход треба да бидат основите и мерилата со кои ќе се обезбеди остварување на меѓузависност на бруто личните доходи по работник и акумулацијата спрема ангажираните средства и така да се спречи вкупно сопственичкиот однос на вработените кон средствата за акумулација. Висината на личниот доход да зависи од делот што се издвојува за акумулација која е претпоставка на политиката за нови вработувања;

— вработувањето и користењето на општествените средства се одразува на соодветни ефекти од трудот и работењето и на создавање акумулација со што би се обезбедило отворање на нови работни места. Секој кој недисциплинирано и несовесно ги извршува своите работни обврски и не обезбедува рационално користење на општествените средства, не може да полага право на работно место, во условите на невработеност вработеноста претставува своевидна привилегија. Затоа општествено е неприфатливо на вработените да им е обезбеден работниот однос независно од односот спрема трудот и да се толерира нестручноста и немарниот однос кон трудот.

Организациите на здружениот труд и работните заедници со своите самоуправни општи акти во рамките на сегашните законски можности доследно да го остваруваат правото на работа и одговорност за извршување на работните задачи. Истовремено со измените на Законот за здружениот труд согласно со критичката анализа за функционирањето на политичкиот систем на самоуправувањето, Извршниот совет на Собранието на СРМ, да предложи измена на Законот за работните односи и другите нормативни акти и да се отстранат пречките од нормативен и субјективен карактер за да се обезбеди нормална селекција и циркулација на работниците врз основа на нивната способност и нивното залагање;

— за реализација на општествената определба за обезбедување на дополнителни средства преку распишување на јавен заем за вработување, надлежните републички органи да изготват и да му предложат на Собранието на СРМ закон за заем за вработување, а во рок од два месеца по неговото донесување да се донесат потребните подзаконски акти неопходни за негово спроведување, а во рамките на Стопанската комора на Македонија да се договори забрзана активност на организациите на здружениот труд за подготовка на доволен број квалитетни проекти;

14. Самоуправни интересни заедници за вработување

За реализација на оваа програма самоуправните интересни заедници за вработување должни се:

— да обезбедат соодветен систем на евидентирање и да ја заострат одговорноста на стручните служби за точното и потполното евидентирање на вистински невработените лица во согласност со критериумите утврдени во Општествениот договор за остварување на политиката за вработување на СРМ. За таа цел треба да воведат единствен информативен систем во Републиката, во рамките на компјутерскиот центар на Заедницата за пензиското и инвалидското осигурување на Македонија;

— да ја приспособат организацијата и работењето со организационо, кадровско и техничко оспобување. Републичкиот комитет за труд во соработка со републичката заедница за вработување да ги преиспитаат законите и другите акти од областа на вработувањето и да предложат соодветни решенија;

— да ги утврдат начинот, постапката и критериумите за насочување и дополнување на средствата кои според Законот за приправници, ќе се издвојуваат за вработување на приправници од страна на ОЗТ кои нема да ја исполнат законската обврска за прием на приправници;

— врз основа на плановите на организациите на здружениот труд да ги планираат потребите на кадрите и врз таа основа да го утврдат начинот и условите на воспоставување единствен систем на информирање за потребите од работници во Републиката по профил на занимање и да го определат начинот и времето на нивното објавување;

— во соработка со Републичкиот комитет за труд да ги преиспитаат законските и другите решенија со кои се остварува социјална и материјална сигурност, оспособување и преквалификација на невработените и да предложат решенија со кои ќе се обезбеди поголема социјална и материјална сигурност на невработените и можности за вработување.

*
*
*

Заради организирано, општествено и координирано реализирање на оваа програма, организациите на здружениот труд, Стопанската комора, органите на општествено-политичките заедници, самоуправните интересни заедници и другите општествени субјекти должни се до крајот на октомври 1986 година да донесат програма со мерки и активности и да пристапат кон нивна реализација. Овие програми

да бидат содржини на резолуциите на општините и Републиката за секоја година.

За реализација на оваа програма потребно е секој надлежен субјект да ги утврди мерките, активностите и роковите во кои ќе бидат реализирани и планираниот број на работниците кои со нив ќе се вработат.

Токму затоа, реализацијата на оваа програма не треба да се одвива преку активности како што беа таканаречените акции за вработување (кои покрај одредени резултати во вработувањето, претставуваа екстензивен начин на вработување), туку остварување на политиката за вработување утврдена со оваа програма треба да се остварува како активност за проширување на материјалната основа на трудот преку создавање на нови работни места за продуктивно вработување. Вработувањето треба да се врши врз основа на конкурс или оглас и во согласност со Законот и критериумите за приоритет во општествените договори за вработување, со што ќе се обезбеди максимална социјална праведност при вработувањето. Органите на инспекцијата на трудот и другите органи да водат посебна сметка и редовен надзор над законитоста при засновање на работен однос.

Учесниците во општественото договарање во областа на вработувањето да обезбедат доследно оства-

рување на законските прописи и критериумите при вработувањето и јавно да ги изнесуваат злоупотребите и недоследностите и да преземаат конкретни мерки и активности за нивно надминување.

Извршниот совет на Собранието на СР Македонија и извршните совети на општините одговорни се за координирање на активностите и спроведувањето на оваа програма.

Собранието на СРМ и собранијата на општините секоја година да го оценуваат извршувањето на оваа програма и да предлагаат нови мерки и активности за нејзината реализација.

Програмата ќе се објави во „Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 21-2857/1

24 октомври 1986 година

Скопје

Претседател

на Соборот на здружениот труд,
Иван Аврамовски, с. р.

ОПШТЕСТВЕНИ ДОГОВОРИ И САМОУПРАВНИ СПОГОДБИ

309.

Врз основа на член 139 од Уставот на Социјалистичка Република Македонија, а во согласност со Општествениот договор за заедничките основи и мерила за утврдување на личните доходи и на другите примања и надоместоци на функционерите во органите на општествено-политичките заедници и на општествено-политичките организации („Службен лист на СФРЈ“ бр. 57/84), Собранието на СР Македонија, Претседателството на СРМ, Централниот комитет на Сојузот на комунистите на Македонија, Републичката конференција на Социјалистичкиот сојуз на работниот народ на Македонија, Советот на Сојузот на синдикатите на Македонија, Републичката конференција на Советот на Сојузот на социјалистичката младина на Македонија (во натамошниот текст: учесници), склучуваат

ОПШТЕСТВЕН ДОГОВОР

ЗА ИЗМЕНА НА ОПШТЕСТВЕНИОТ ДОГОВОР ЗА ЗАЕДНИЧКИТЕ ОСНОВИ И МЕРИЛА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ЛИЧНИТЕ ДОХОДИ И НА ДРУГИТЕ ПРИМАЊА И НАДОМЕСТОЦИ НА ФУНКЦИОНЕРИТЕ ВО РЕПУБЛИЧКИТЕ ОРГАНИ И ОРГАНИТЕ НА ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО РЕПУБЛИКАТА

1. Во Општествениот договор за заедничките основи и мерила за утврдување на личните доходи и другите примања и надоместоци на функционерите во републичките органи и органите на општествено-политичките организации во Републиката („Службен весник на СРМ“ бр. 20/85), точката 17 се менува и гласи:

„По предлог на учесниците на Општествениот договор и по претходно усогласување во Комисијата од точка 36, вредноста на бодот се усогласува во текот на годината тримесечно во согласност со остварениот просечен личен доход во работник во стопанството од Републиката во претходното тримесечје“.

2. Во делот III, други примања и надоместоци на определени материјални трошоци на функционерите, точка 31 потточка 1) ставот 1 се менува и гласи:

„Дневниците за службено патување во земјата — до 12⁰/₀ од просечно остварениот месечен личен доход на вработените во стопанството на СРМ во прет-

ходната година, а кога се приложува сметката за спиење се признава во целост износот на трошоците за сместување во хотел од „б“ категорија“.

3. Во делот III, други примања и надоместоци на определени материјални трошоци на функционерите, точка 31 потточка 8 се менува и гласи:

„Отпремнината при одењето во пензија изнесува три просечни лични доходи на функционерот остварени во претходното тримесечје“.

4. Овој општествен договор се смета за склучен кога ќе го усвојат учесниците на Договорот и ќе го потпишат нивните овластени претставници.

5. Овој општествен договор ќе се објави во „Службен весник на СРМ“.

Скопје, 1986 година

Потписници:

За Собранието на СРМ, Дургут Едиповски, с. р.;
За Претседателството на СРМ, Илија Таневски, с. р.;
За Централниот комитет на Сојузот на комунистите на Македонија, Илбир Мустафа, с. р.;
За Републичката конференција на Социјалистичкиот сојуз на работниот народ на Македонија, Трајче Черепналковски, с. р.;
За Советот на Сојузот на синдикатите на Македонија, Киро Роглев, с. р.;
За Републичкиот одбор на Сојузот на здруженијата на борците од Народноослободителната војна на Македонија, Салтир Путински, с. р.;
За Републичката конференција на Сојузот на социјалистичката младина на Македонија, Блажо Атанасов, с. р.

310.

Врз основа на член 139 од Уставот на Социјалистичка Република Македонија и точка 35 од Општествениот договор за заедничките основи и мерила за утврдување на личните доходи и другите примања и надоместоци на функционерите во републичките органи и органите на општествено-политичките организации во Републиката („Службен весник на СРМ“ бр. 20/85), Собранието на Социјалистичка Република Македонија, Претседателството на СРМ, Извршниот совет на Собранието на СРМ, Републичката конференција на Социјалистичкиот сојуз на работниот народ на Македонија, Советот на Сојузот на синдикатите на Македонија, Републичкиот одбор на Сојузот на здруженијата на борците од Народноослободи-

телната војна на Македонија и Републиката конференција на Сојузот на социјалистичката младина на Македонија (учесници), склучуваат

ОПШТЕСТВЕН ДОГОВОР

ЗА ИЗМЕНА НА ОПШТЕСТВЕНИОТ ДОГОВОР ЗА ЗАЕДНИЧКИТЕ ОСНОВИ И МЕРИЛА ЗА СТЕКНУВАЊЕ И РАСПРЕДЕЛБА НА СРЕДСТВАТА ЗА ЛИЧНИ ДОХОДИ И ДРУГИТЕ ПРИМАЊА И НАДОМЕСТОЦИ НА НОСИТЕЛИТЕ НА ПРАВОСУДНИТЕ ФУНКЦИИ, НА ФУНКЦИОНЕРИТЕ И РАКОВОДНИТЕ РАБОТНИЦИ ВО РЕПУБЛИЧКИТЕ ОРГАНИ И ВО ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО РЕПУБЛИКАТА

1. Во Општествениот договор за заедничките основи и мерила за стекнување и распределба на средствата за лични доходи и на другите примања и надоместоци на носителите на правосудните функции, на функционерите и раководните работници во републичките органи и во општествено-политичките организации во Републиката („Службен весник на СРМ“ број 16/86), точка 16 се менува и гласи:

„По предлог на учесниците на Општествениот договор и по претходно усогласување во Комисијата од точка 36, вредноста на бодот се усогласува во текот на годината тримесечно во согласност со остварениот просечен личен доход по работник во стопанството во Републиката во претходното тримесечје“.

Точката 27 потточка 1 став 1 се менува и гласи: „Дневниците за службено патување во земјата — до 12% од просечно остварениот месечен личен доход на вработените во стопанството на СРМ во претходната година, а кога се приложува сметка за спиење се признава во целост износот на трошоците за сместување во хотел од „Б“ категорија“.

3. Во делот III, други примања и надоместоци на определени материјални трошоци на функционерите, точка 31 потточка 8 се менува и гласи:

„Отпремнината при одење во пензија изнесува три просечни лични доходи на функционерот остварени во претходното тримесечје“.

4. Овој општествен договор се смета за склучен кога ќе го усвојат учесниците на Договорот и ќе го потпишат нивните овластени претставници.

5. Општествениот договор ќе се објави во „Службен весник на СРМ“.

Скопје, 1986 година

Потписници:

За Собранието на СРМ, **Дургут Едиповски**, с. р.; За Претседателството на СРМ, **Илија Таневски**, с. р.; За Извршниот совет на Собранието на СР Македонија, **Томислав Стефовски**, с. р.; За Републиката конференција на Социјалистичкиот сојуз на работниот народ на Македонија, **Трајче Черепнаковски**, с. р.; За Советот на Сојузот на синдикатите на Македонија, **Киро Роглев**, с. р.; За Републичкиот одбор на Сојузот на здруженијата на борците од Народноослободителната војна на Македонија, **Салтир Путински**, с. р.; За Републиката конференција на Сојузот на социјалистичката младина на Македонија, **Блажо Атанасов**, с. р.

Огласен дел

СУДСКИ ОГЛАСИ

ОПШТИНСКИ СУД СКОПЈЕ I — СКОПЈЕ

Тужителот Мишиќ Михајло од Скопје поднесе до овој суд тужба против тужените Миовски Веселин од Скопје и Османов Бајрам од с. Долно Нерези, сега со непозната адреса.

Со оглед на тоа дека тужениот Османов Бајрам е со непозната адреса на живеење, судот, во смисла на член 84 став 2 точка 4 од ЗПП, на тужениот му го поставува за привремен застапник Владимир Стефановски, адвокат од Скопје, кој во постапката ги има сите права и обврски на законски застапник.

Од Општинскиот суд Скопје I — Скопје, VI П. бр. 2928/86. (146)

ОПШТИНСКИ СУД ВО ТЕТОВО

Пред Општинскиот суд во Тетово се води постапка за физичка делба по предлог на предлагачката Салихи род. Реџеми Меваип Ифајет од с. Џепчиште против противниците Реџеми Џемазије, Енвер и Ислам, сите од с. Џепчиште.

Се повикуваат противниците Реџеми Меваип Енвер од с. Џепчиште, а сега на привремена работа во СР Германија со непозната адреса, и Реџеми Меваип Ислам од с. Џепчиште, сега на привремена работа во Данска со непозната адреса, во рок од 30 дена по објавувањето на огласот во „Службен весник на СРМ“ да се јават во судот или, пак, да одредат нивни полномошници.

Доколку истите во определениот рок не се јават во судот и не одредат нивни полномошници, судот, по истекот на рокот, на противниците ќе им постави привремен старател преку Центарот за социјални работи — Тетово, кој ќе се грижи за нивните права и интереси.

Од Општинскиот суд во Тетово, ВПС бр. 607/85.

ЗАГУБЕНИ ПЕЧАТИ

Загубениот тркалезен печат под назив: „Куќен совет, ул. „Цветан Димов“ бр. 96, Скопје“, се огласува за неважен. (5252)

Загубениот тркалезен печат под назив: „Друштво за народни песни и ора „Милан Комненовиќ — Душко“ од с. Кучевиште, Скопје“ се огласува за неважен. (5300)

МАЛИ ОГЛАСИ

Се огласуваат за неважни следните загубени документи:

Воена книшка на име Зефир Таири, ул. „115“ бр. 5. Тетово. (5143)

Сообраќајна дозвола и возачка дозвола на име Петар Траглеоски, с. Копанце, Тетово. (5148)

Сообраќајна дозвола на име Исак Асипи, с. Г. Речица, Тетово. (5207)

Оружен лист на име Мазлам Беадини, Тетово. (5217)

Свидетелство за завршено средно техничко училиште, издадено од „Ј. Б. Тито“ на име Гринчаров Ѓорѓи, Неготино. (5242)

Воена книшка на име Рефет Мамути, с. Теарце, Тетово. (5268)

Воена повластица — инвалидска, издадена од СО — Кисела Вода на име Етемов Мефаил, ул. „Тодор Џанго“ бр. 2, с. Г. Лисиче, Скопје. (5330)

Штедна девизна книшка бр. 53987/46, издадена од Љубљанска банка — Основна банка — Скопје на име Стојан Ивковски, с. Бадар, Скопје. (5406)

Лична карта и возачка дозвола на име Славе Стојаноски, ул. „М. Ацев“ бр. 91, Прилеп. -4411)

Воена книшка на име Асим Амети, ул. „Прилепска“ бр. 15, Тетово. (5421)

Воена книшка на име Беадин Камбери, с. Пирок, Тетово. (5423)

Свидетелство за VIII одделение на име Љуљзим Беќири, Тетово. (5424)

Воена книшка на име Зибер Кадрија, Тетово. (5444)

Воена книшка на име Бељуљ Мамути, с. Требош, Тетово. (5450)

Возачка дозвола на име Алид Џемил, с. Жеровјане, Тетово. (5451)

Работна книшка на име Станислав Лесијичар, Куманово. (5121)

Решение за основање слаткарски дуќан УП бр. 11-796 од 12. 04. 1983 година, издадено од СО — Чаир — Скопје на име Душан Кикановски, Скопје. (5128)

Работна книшка на име Елица Христовска, Куманово. (5137)

Работна книшка на име Саво Адамовски, Гости-вар. (5151)

Работна книшка на име Олга Павловска, Гости-вар. (5157)

Работна книшка на име Зиба Јуим, Струга. (5175)

Работна книшка на име Ристо Јованов, Радо-виш. (5191)

Работна книшка на име Живко Аврамовски, Ку-маново. (5198)

Работна книшка на име Ајет Камбери, Тетово. (5204)

Работна книшка на име Трајан Алексов, Штип. (5224)

Работна книшка на име Фаик Решидов, Кочани. (5229)

Работна книшка на име Благој Ѓорѓиевски, Ко-чани. (5230)

Работна книшка на име Боро Ѓорѓиев, Кочани. (5232)

Работна книшка на име Ризван Рамадани, Те-тово. (5240)

Работна книшка на име Здравко Симевски, Ко-чани. (5251)

Работна книшка на име Гоце Василев, Кочани. (5252)

Работна книшка на име Гордана Јанева, Радо-виш. (5253)

Работна книшка на име Јовица Николовски, Ку-маново. (5256)

Работна книшка на име Габриела Живковиќ, Ку-маново. (5257)

Работна книшка на име Грозда Нединова, ул. „Гоце Делчев“ бр. 20, Титов Велес. (5262)

Работна книшка на име Амет Џелили, Тетово. (5270)

Работна книшка на име Снежана Џвијановиќ, Струга. (5282)

Работна книшка на име Елка Ристовска, Тетово. (5311)

Работна книшка на име Тасим Демири, Гости-вар. (5319)

Работна книшка на име Станко Михајлов, Ра-довиш. (5329)

Одобрение бр. 11-3040 за основање занаетчиски дуќан „Кројач за машка облека“, издадено од СО — Чаир на име Искендер Целадин, Скопје. (5332)

Работна книшка на име Живојар Стоичиќ, Стру-га. (5338)

Работна книшка на име Латиф Рамадани, Тето-во. (5353)

Работна книшка на име Бесим Мифтари, Гости-вар. (5359)

Работна книшка на име Евзија Колчиновски, Ви-ница. (5393)

Работна книшка на име Зоран Илиќ, Неготино. (5402)

Работна книшка на име Лазеска Величе, с. Сла-тино, Македонски Брод. (5414)

Работна книшка на име Тофилка Тофилоска, Гости-вар. (5425)

Работна книшка на име Назмије Асанова, Вина-ца. (5438)

Работна книшка на име Гелал Абдијевиќ, Гости-вар. (5458)

Работна книшка на име Глигор Димитров, Ко-чани. (5462)

Здравствена легитимација на име Спасена За-фирова, Штип. (476)

Здравствена легитимација на име Рекји Деми-ров, Штип. (477)

Работна книшка на име Печоска Натка, Скопје. (479)

Работна книшка на име Славица Крковска, Ско-пје. (479)

Свидетелство за VIII одделение на име Ариф Бекировски, Скопје. (480)

Свидетелство за IV одделение на име Каламу-коски Павле, с. Тополчани, Прилеп. (481)

Свидетелство за VIII одделение на име Митри-ксска Весна, Прилеп. (482)

Диплома на име Димишоска Мирјана, Прилеп. (487)

Лична карта на име Таип Јакупи, Тетово. (487)

Свидетелство на име Мустафи Шенази, с. Ми-лстино, Тетово. (488)

Здравствена легитимација на име Исак Демири, Тетово. (489)

Свидетелство на име Јорданка Нацкова, Кочани. (489)

Ученичка книшка на име Валентина Димитрова, Винаца. (624)

Свидетелство за положен завршен испит на име Зоран Хамбов, Скопје. (625)

Работна книшка на име Круме Анастасов, с. Волково, Скопје. (626)

Работна книшка на име Летица Николовска, Скопје. (627)

Воена книшка на име Миндерес Камил, Скопје. (630)

Лична карта на име Јанкоска Васка, Прилеп. (630)

Свидетелство за VIII одделение на име Ибраим Тафоски, Прилеп. (630)

КОНКУРСИ

Врз основа на член 79 од Законот за изградба на инвестициони објекти („Службен весник на СРМ“ бр. 15/83), член 23 и 24 од Правилникот за начи-нот и постапката за отстапување на изградба на ин-вестициони објекти („Службен весник на СРМ“ бр. 22/84), РО РЕК „Битола“, Суводол — Битола

р а с п и ш у в а

КОНКУРС

за подобност и отстапување

I. Општи карактеристики:

— испорака, транспорт и монтажа на термоизо-лација на машинска опрема, канали, цевоводи и ар-матура во термоелектраната „Битола III“.

II. Услови:

— изведувањето на работите ќе се отстапи на подобен и поволен понудувач.

III. Место:

— изведувањето на работите ќе се врши во ТЕ „Битола“ — III — с. Суводол.

IV. Цена:

— Понудата треба да содржи вкупна и поеди-начна цена по позиции.

V. Рокови:

— рок за комплетно завршување на работите е 31. 12. 1987 г.

— ориентационен рок за почеток на работите е месец јуни 1987 година.

— рок за поднесување на пријавата за подобност и понудата е 30 дена од денот на објавувањето на конкурсот во „Службен весник на СРМ“.

VI. Останато:

— Пријавата за подобност треба да содржи:
— име и точна адреса на понудувачот,
— доказ за регистрација на дејноста,
— референц листа на изведени исти или слични објекти,

— извод од завршна сметка за 1985 год. и пе-риодична пресметка од последниот пресметковен пе-риод.

— расположливи капацитети на работна сила и механизација,

— списокот на кооперанти кои евентуално пону-дувачот би ги ангажирал,

- проспекти и каталози за материјалите,
- начин на пресметка на дополнителните и непредвидените работи,
- должина на гарантниот рок,
- изјава дека ги прифаќа условите на инвеститорот по конкурсот и тендер документација.

Пријавата за подобност и понудата изработена според тендер документацијата се поднесува до инвеститорот РО РЕК „Битола“ РЗ—ЗС и КГ по пошта или непосредно во одвоени и запечатени обвивки со назнака: „Не отворај — пријава за подобност“ и „Не отворај — понуда“ и со назнака на конкурсот.

Отворањето на пријавите ќе се изврши од Комисијата петтиот ден од завршувањето на конкурсот во просториите на инвеститорот, а за отворањето на понудите подобните понудувачи дополнително ќе бидат известени.

Тендер документацијата за прибирање на понуди по овој конкурс, понудувачите можат да ја набават од инвеститорот по уплатата на износ од 50.000,00 динари на жиро сметка 40300-762-4286 кај СОК Битола, со назнака РО РЕК „Битола“, РЗ—ЗС и КГ — откуп на тендер документација за термоизолација.

Одлука за подобноста на понудувачите ќе донесе комисијата во рок од 10 дена од завршувањето на конкурсот, а потоа во рок од 30 дена ќе се изврши избор на најповолен понудувач.

Сите подетални информации можат да се добијат во РО РЕК „Битола“ — Капитална градба, тел. 097-33-255, телсх 53-148.

Врз основа на член 79 од Законот за изградба на инвестициони објекти („Службен весник на СРМ“ бр. 15/83) и член 23 и 24 од Правилникот за начинот и постапката за отстапување на изградба на инвестициони објекти („Службен весник на СРМ“ бр. 22/84), РО РЕК „Битола“, Суводол — Битола

распишува

КОНКУРС

за подобност и отстапување

I. Општи карактеристики:

Изработка, испорака, монтажа и пуштање во работа на опрема за рудник „Суводол“ II и тоа:

Регулационен трансформатор со снага за надворешна монтажа 1 (еден) со:

- номинална снага со природна циркулација на маслото и природно воздушно ладење 31.500 КВА
- номинален напон на високата страна 110.000 $\pm 10 \times 1,5\%$ В

- номинален напон на нисконапонската страна 6.300 В

- напон на краток спој 11,5%
- спој на трансформаторот УНД5
- нултата точка е изведена на капакот и е пристапна.

Трансформаторот да ги задоволува ЈУС — прописите.

II. Услови:

Изработка, испорака, монтажа и пуштање во работа ќе биде отстапено на подобен и најповолен понудувач.

III. Цена:

Понудата треба да содржи поединечна и вкупна цена.

IV. Рокови:

Рок на изработка, испорака и монтажа на трансформаторот е 10 (десет) месеци од склучување на договорот.

Рок за поднесување на пријави за подобност и понудата е 30 дена од објавувањето во „Службен весник на СРМ“.

V. Останато:

Пријавата за подобност треба да содржи:

- назив и точна адреса;
- доказ за регистрација;
- референц листи за изведени исти или слични работи;
- извод од завршна сметка за 1985 година и периодични пресметки за 1986 година;
- должина на гарантен рок;
- изјава дека се прифаќаат условите на инвеститорот по конкурсот.

Пријавата за подобност и понудата се поднесува до инвеститорот РО РЕК „Битола“ или непосредно на Комисијата во одвоени и запечатени обвивки со назнака „Не отворај — пријава“ и „Не отворај — понуда“ и со назнака на конкурсот.

Отворањето на пријавите за подобност ќе се изврши од Комисијата петтиот ден по завршувањето на конкурсот во просториите на инвеститорот, а за денот и часот на отворањето на понудите и за часот на отворањето на пријавите понудувачите писмено ќе бидат известени.

Сите подетални информации можат да се добијат кај инвеститорот непосредно или на телефон 33-255, телекс ЈУ — 53-148 РО РЕК „Битола“ — Сектор инвестиции — електро машинска служба ПК.

Одлука за подобност ќе донесе комисијата во рок од 10 дена од завршувањето на конкурсот, а потоа во рок од 30 дена ќе се изврши избор на најповолен понудувач.

Врз основа на член 95 од Законот за редовните судови („Службен весник на СРМ“ број 17/79), Собранието на Социјалистичка Република Македонија

ОБЈАВУВА

дека ќе врши избор на еден судија на Окружниот суд во Битола

Заинтересираните кандидати кои ги исполнуваат условите предвидени со член 91 од Законот за редовните судови, пријавите да ги поднесат до Собранието на Социјалистичка Република Македонија — Комисија за прашања на изборите и именувањата, во рок од 15 дена, сметано од денот на објавувањето.

СОДРЖИНА

	Страна
643. Програма за мерки и активности за остварување на политиката за вработување во периодот од 1986 до 1990 година —	937

Општествени договори и самоуправни спогодби

309. Општествен договор за измена на Општествениот договор за заедничките основи и мерила за утврдување на личните доходи и на другите приманиа и надоместоци на функционерите во републичките органи и органите на општествено-политичките организации во Републиката — — —	949
310. Општествен договор за измена на Општествениот договор за заедничките основи и мерила за стекнување и распределба на средствата за лични доходи и другите приманиа и надоместоци на носителите на правосудните функции, на функционерите и раководните работници во републичките органи и во општествено-политичките организации во Републиката — — —	950